

บทที่ 5

ทัศนคติ

ATTITUDE

ความหมาย

- ▶ ทักษะคติ หมายถึง ความมีใจโน้มเอียง อันเกิดจากการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อวัตถุหรือระดับชั้นของวัตถุ ในลักษณะเห็นดีเห็นชอบหรือไม่ชอบอย่างไรอย่างหนึ่งสม่ำเสมอ

(Assael. 1998 :282 อ้างถึงใน ผศ.ดาราทิ ปะปาล 2542 : 123)

ความหมาย

- 1 เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ก่อกำเนิดขึ้นจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้รับจากประสบการณ์ ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ทางอ้อมก็ได้
- 2 ความโน้มเอียงที่จะตอบสนองต่อ ทัศนคติเป็นความโน้มเอียง หรือ สภาพความพร้อมที่จะตอบสนองต่อวัตถุ
- 3 วัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง ทัศนคติจะแสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับวัตถุเสมอ “วัตถุ” อาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน ผลิตภัณฑ์ หรืออะไรก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ เพราะว่าทัศนคติไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยตัวมันเอง
- 4 ในลักษณะที่มั่นคงสม่ำเสมอ ทัศนคติดีมีลักษณะที่ค่อนข้าง คงทนถาวร ไม่ใช่อยู่ในสภาพชั่วคราว
- 5 ในแนวทางเห็นชอบด้วยหรือไม่ชอบ ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับวัตถุจะไม่เป็นกลาง แต่จะแสดงทิศทางและความเข้มข้น ของทัศนคติ ในทางชอบหรือไม่ชอบ

ความหมายของ นักวิชาการอื่น ๆ

Gibson (2000: 102) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ตัวตัดสินพฤติกรรม เป็นความรู้สึกเชิงบวกหรือเชิงลบ เป็นสภาวะจิตใจในการพร้อมที่จะส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองของบุคคลนั้น ๆ ต่อบุคคลอื่น ๆ ต่อวัตถุหรือ ต่อสถานการณ์ โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้หรือจัดการได้ โดยใช้ประสบการณ์

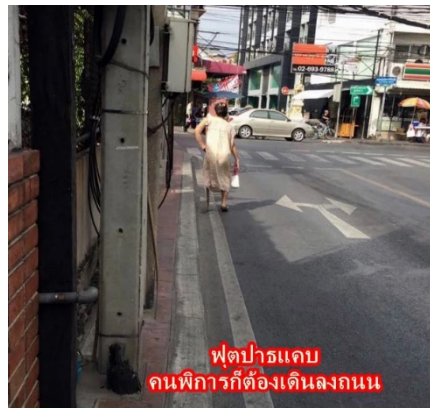
ตั้งโต๊ะเต็มพื้นที่แบบคนเดินไม่ได้
ราชเทวี

ยึดที่นั่งฟุตปาร ทั้งถนน
สวนจตุจักร

เรียงแถวกันมาเหมือนนี่คือถนน

ฟุตปารแคบ
คนพิการก็ต้องเดินลงถนน

แหล่งที่มาของการเกิดทัศนคติ

1. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (personal experience) ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยภายในอื่น ๆ
  - 1.1 ความต้องการ เนื่องจากความต้องการไม่อยู่กับที่ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย แต่จะเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ทำให้วัตถุอย่างเดียวกัน ได้รับการประเมินที่ต่างกันในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน
  - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับตนเองผลรวมของความคิดความรู้สึกทั้งหมดที่บุคคลมองตัวเองว่ามีลักษณะอย่างไร เคยเป็นอย่างไร และคาดหวังจะให้เป็นอย่างไรในอนาคต ดังนั้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าทางการตลาด จะเกิดการเลือกรับรู้ เลือกแปลความหมายไปตามความคิดของตนเอง
  - 1.3 บุคลิกภาพ บุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉพาะตัวก้าวร้าว เฉื่อยชา เก็บตัว หรือเปิดเผย มีผลกระทบต่อการก่อตัวเป็นทัศนคติ

แหล่งที่มาของการเกิดทัศนคติ

2. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ (group associations) เช่น
กลุ่มเพื่อน ครอบครัว
3. ปัจจัยอิทธิพลอื่นๆ เช่น การเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ

องค์ประกอบของทัศนคติ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive component : learn) ประกอบด้วย ความเชื่อ ความรู้ ความคิดและความคิดเห็น เกี่ยวกับวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (affective component : feel) คือความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อวัตถุทั้งแง่บวกและลบ บางครั้งก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น กาแฟมีคาเฟอีน ทำให้ไม่่วงนอน ปกติจะไม่ดื่มเพราะคาเฟอีนเป็นสารเสพติดประเภทหนึ่งด้วย แต่วันนี้มีการประชุมทั้งวันทำให้รู้สึกเพลีย อาจเผลอหลับในที่ประชุมได้ จึงดื่มกาแฟเพื่อกระตุ้นให้ไม่หลับ
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (behavior component : do) หมายถึง แนวโน้มที่จะตอบสนองในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อวัตถุหรือกิจกรรม บางครั้งแม้ผู้บริโภคมิทัศนคติทางบวกแต่ก็อาจไม่ตอบสนองทันทีก็ได้ เกิดจากปัจจัย เช่น เงินไม่พอ ต้องปรึกษาก่อน

จุดเริ่มต้น

- สิ่งเร้า :
- ผลิตภันท์
- สถานการณ์
- ร้านค้าปลีก
- พนักงานขาย
- โฆษณา
- อื่น ๆ

องค์ประกอบ

- ความรู้สึก
- ความรู้
- พฤติกรรม

ลักษณะที่แสดง

- อารมณ์หรือความรู้สึก
- ความเชื่อ
- ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะบางอย่าง

ทัศนคติ
โดยรวม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

1. ทฤษฎีความสอดคล้องกัน (congruity theory)

ทฤษฎีความสอดคล้องกัน (congruity theory)

เป็นทฤษฎีเก่าแก่ดั้งเดิมเป็นของ ออสกูต ซึ่งสามารถทำความเข้าใจได้โดยการพิจารณาจากสถานการณ์สมมติดังนี้ สมมตินาย ก มีทัศนคติในดารา ข ในทางบวก (วัดค่าได้ +3) และมีทัศนคติในทางลบต่อกาแฟยี่ห้อ ค. (วัดตามสเกลได้ -3) ต่อมานาย ก ดูโฆษณา กาแฟยี่ห้อ ค ที่มี ดารา ข แสดงว่าชอบกาแฟ ค. นาย ก จึงเกิดความขัดแย้งทางทัศนคติ ตกอยู่ในสภาวะของความไม่สอดคล้องกันในจิตใจ เกิดความตึงเครียด จำเป็นต้องแก้ปัญหาเพื่อให้สภาวะความไม่สอดคล้องหายไป เข้าสู่สภาวะความสมดุล นาย ก จึงลดทัศนคติความชอบที่มีต่อดารา ข ลง และเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อกาแฟ ค เพิ่มขึ้น มาบรรจบที่สเกล 0 เข้าจุดเป็นกลาง

อย่างไรก็ตาม การปรับเข้าสู่สภาวะสมดุล โดยทั่วไปแล้วจะไม่เกิดขึ้นขึ้นในลักษณะที่เท่ากันอย่างนี้เสมอไป สมมตินาย ก มีทัศนคติต่อดารา ข มาก (วัดตามสเกลได้ +3) และมีทัศนคติต่อกาแฟ ค ในทางลบไม่มาก (วัดตามสเกลได้ -1) การแก้ปัญหาเพื่อปรับสู่สภาวะสมดุล เปลี่ยนมาพบกันที่สเกล +2 เนื่องจากว่าทัศนคติความชอบที่มีต่อดารา ข มีความเข้มข้นมาก จึงยากที่จะให้ลดลง ในขณะที่ความไม่ชอบกาแฟ ค มีความเข้มข้นน้อย ทัศนคติที่มีความแข็งแกร่งกว่าจึงดึงทัศนคติทางลบให้เกิดความชอบไปด้วย

1. ทฤษฎีความสอดคล้องกัน (congruity theory)

สามารถนำมาใช้ในการโฆษณาเพื่อเปลี่ยนทัศนคติได้ แยกเป็น 2 กรณี คือ

1. ถ้าผู้บริโภคเป้าหมายส่วนมากไม่ชอบตราสินค้ารุนแรงมากกว่า นักโฆษณาจำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการสร้างทัศนคติที่ดี ซึ่งนำไปสู่การใช้จ่ายงบประมาณที่มากด้วย เพื่อเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ เพื่อสร้างทัศนคติ ดังนั้นบางครั้งการเปลี่ยนแปลงชื่อตรา หรือนำผลิตภัณฑ์มาพัฒนาคุณภาพรูปแบบใหม่ แล้วนำไปโฆษณาเพื่อสร้างการรับรู้ในตราใหม่ที่ใหม่อาจใช้งบประมาณที่น้อยกว่า และให้ผลดีกว่า

2. หากทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ในทางลบ แต่ไม่รุนแรงมาก และเราสามารถหาส่วนอื่น ๆ ที่ตรงใจ หรือมีภาพลักษณ์ที่ดีในใจผู้บริโภค มาช่วยดึงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้ดีขึ้นและเกิดการคล้อยตามได้

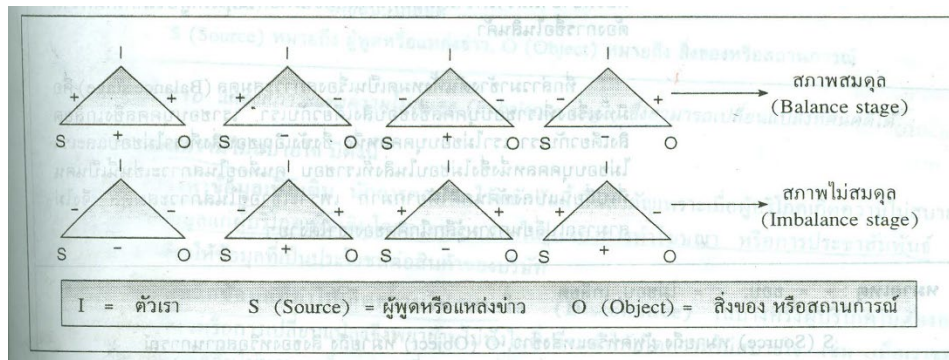
2. ทฤษฎีความสมดุล (balance theory)

กล่าวถึงองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ

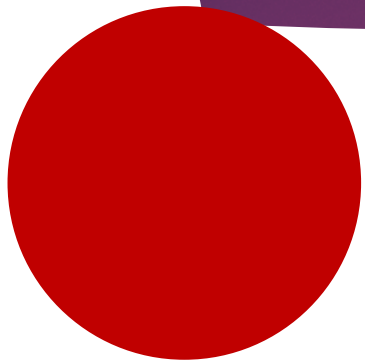
ผู้บริโภ� หรือ ผู้สังเกตการณ์ (observer) บุคคลอีกคนหนึ่ง

หรือผู้รับรองสินค้า (อาจเป็นดารา) (another person)

และวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นสินค้าตราหนึ่ง (Object)

ทฤษฎีความสมดุล

ทฤษฎีความสมดุล กล่าวไว้ว่า โดยปกติแล้ว คนเราต้องการ
ให้องค์ประกอบทั้ง 3 อย่าง
อยู่ในสภาวะสมดุล ซึ่งจะทำให้สภาวะ
ทางจิตใจกลมกลืนสอดคล้องกัน
จึงไม่มีความตึงเครียดที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อ
แก้ปัญหา เมื่อเกิดความไม่สมดุลหรือความขัดแย้งกันจะ
ก่อให้เกิดความตึงเครียด และจะต้องพยายามลด
ความไม่สบายทางจิตใจลง

ตัวอย่าง

สภาวะแห่งความสมดุล

ตัวเราชอบนาย ก. แล้วนาย ก. ชอบรถยนต์ยี่ห้อ ฮอนด้า ในขณะที่เราก็ชอบรถยนต์ยี่ห้อ ฮอนด้า เช่นเดียวกัน เป็นสภาวะที่ไม่มีปัญหา เพราะคนที่เราชอบก็ชอบเหมือนเรา

ตัวเราชอบนาย ก. แล้วนาย ก. ไม่ชอบดื่มสุรา ในขณะที่เราก็ไม่ชอบดื่มสุราเช่นเดียวกัน เป็นสภาวะที่ไม่มีปัญหา เพราะคนที่เราชอบก็ไม่ชอบดื่มสุราเหมือนเรา

สภาวะแห่งความไม่สมดุล

ตัวเราไม่ชอบนาย ก. นาย ก.
ชอบรถยนต์ฮอนด้า ในขณะที่ตัวเรา
ก็ชอบรถยนต์ฮอนด้าเช่นเดียวกัน

ทำให้เกิดสภาวะไม่สมดุล

เพราะคนที่เราไม่ชอบ กลับมาชอบสิ่งของเหมือนเรา

O T
U E
R A
M

ทฤษฎีความสมดุลนี้
นำมาสร้างโฆษณา โดยนักโฆษณา
จะต้องใช้ผู้รับรองสินค้า หรือฟรีเซ็นเตอร์ที่
สามารถสร้างความสมดุลในจิตใจให้กับ
ผู้บริโภคเป้าหมายได้

O T
U E
R A
M

ทฤษฎีความขัดแย้งทางความคิด

เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลเผชิญกับความคิด 2
ความคิด ซึ่งเขาเชื่อว่าความคิดทั้ง 2 นั้น
เป็นความจริง
แต่ทว่าความคิดทั้ง 2 นั้นไม่สามารถ
เข้ากันได้ จนเป็นเหตุทำให้
เกิดความตึงเครียดไม่สบายใจ

CONTENT
CONTENT
CONTENT

ทฤษฎีความขัดแย้งทางความคิด

ความขัดแย้งทางความคิดสามารถเกิดขึ้นได้ 3 วิธี

1. ความขัดแย้งทางตรรกวิทยา (logical inconsistency)
เช่น หัวใจของคนอยู่ข้างซ้าย แต่หัวใจของฉันทิ้งอยู่ข้างขวา
2. ความขัดแย้งระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม (conflict between attitudes and behaviors) เช่น การดื่มเบียร์หรือของมีแอลกอฮอล์เป็นประจำจะทำให้เป็นโรคตับแข็ง แต่ฉันก็ยังชอบดื่มเบียร์
3. ความขัดแย้งเกิดจากความคาดหวังไม่เป็นไปอย่างที่คาดคิด (expectation is disconfirmed) เช่น คาดหวังว่าการส่งให้บุตรเรียนในโรงเรียนราคาแพงจะทำให้บุตรสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ แต่ปรากฏว่าบุตรสอบเข้าไม่ได้

วิธีลดความขัดแย้ง / ความไม่สบายใจ

1. แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อผู้บริโภครู้สึกเกิดความไม่สบายใจ บริษัทต้องให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภครวมเพิ่มเติม โดยออกมาในรูปแบบการโฆษณา หรือการสื่อสารการตลาดอื่น ๆ
2. ทำให้ผู้บริโภคมองว่าประเด็นที่กังวลใจอยู่ในเป็นประเด็น เล็ก ๆ ไม่สำคัญ
3. หลบหลีกข้อมูลที่ทำให้ไม่สบายใจ ผู้บริโภคเมื่อตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ยี่ห้อใดไปแล้ว มักจะหลีกเลี่ยงที่จะดูโฆษณาของคู่แข่ง เพื่อจะได้ไม่ต้องทราบข้อมูลที่อาจทำให้ไม่สบายใจ เช่นราคาถูกกว่า ประหยัดกว่า เป็นต้น

การโฆษณาเพื่อเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ

1. ใช้สถานการณ์มาเปลี่ยนทัศนคติ
2. ใช้การตอกย้ำบ่อย ๆ ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ต้องใช้เวลา
3. การสร้างภาพลักษณ์ให้กับตราสินค้าหรือองค์กร